Október 2015

Verndarsvæði í byggð

Minjastofnun Íslands

Ásta Hermannsdóttir fornleifafræðingur, verkefnastjóri
Gunnþóra Guðmundsdóttir arkitekt, sérfræðingur
Pétur H. Ármannsson arkitekt, sviðsstjóri umhverfis- og skipulagssviðs

„Komandi kynslóðir verða ekki í neinum vandræðum með að byggja hús, þær munu búa við allsnægtir í þeim efnum, sem við vart gerum okkur grein fyrir. En eitt geta þær ekki gert: þær geta ekki byggt gömul hús. Þau sögulegu hús sem nú verða rifin verða aldrei byggð aftur...“

Einar Olgeirsson (1966) hér úr *Íslensk byggingararfleifð II,* bls. 21

Stokkabyggt pakkhús á Hofsósi (1773)

Bergstaðastræti 36 rifið árið 1968

Gylfi Gíslason
Grjótaþorpið litabók
1980

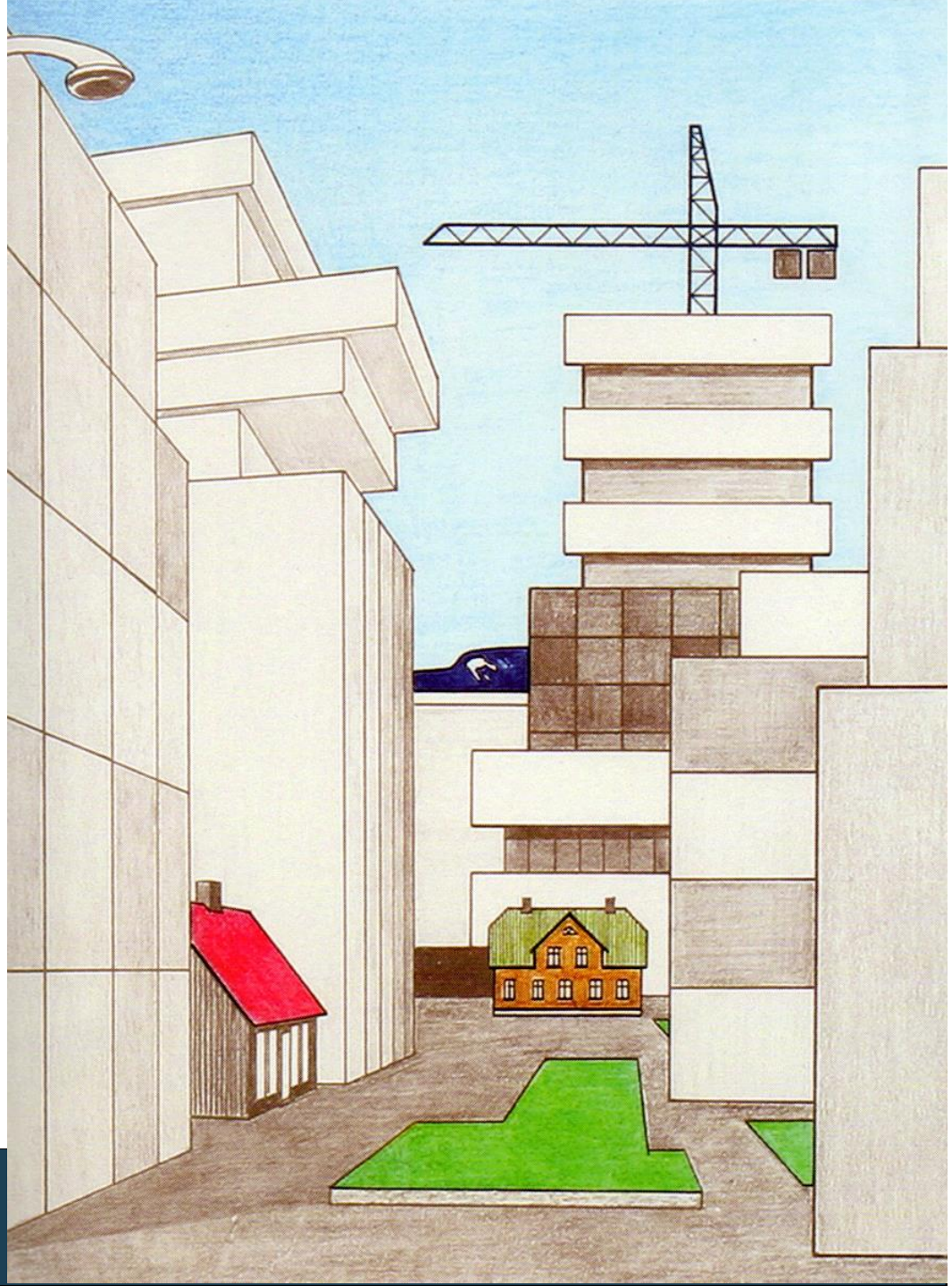

Verndarsvæði í byggð

Minjastofnun Íslands

Kirkjustræti 12, húsið Líkn, flutt á Árbæjarsafn 1973

Kirkjustræti 12, húsið Líkn, eftir flutning og endurgerð á Árbæjarsafni

Neðstikaupstaður á Ísafirði

Grjótaþorp í Reykjavík um 1953-1954

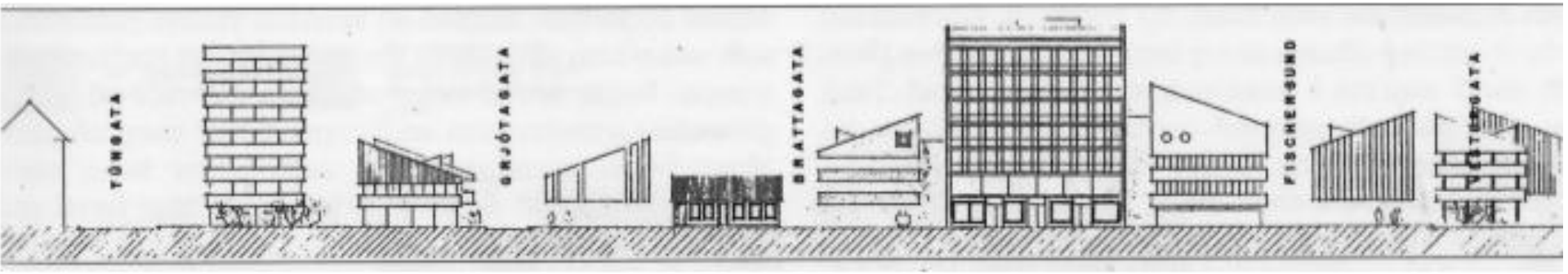

Grjótaþorp / Skipulagstillaga 1975 - Guðm. Kr. Guðmundsson / Ólafur Sigurðsson

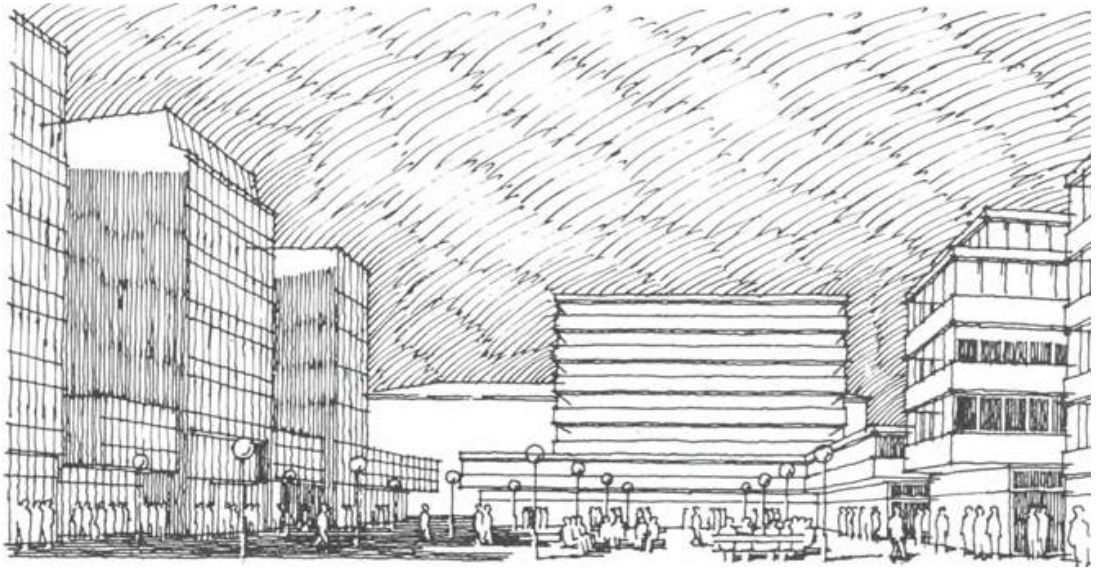

Aðalskipulag Reykjavíkur
1962-1983
Aðalstræti og Ingólfstorg

Torfusamtökin
Stofnuð 1972

Málun
Bernhöftstorfu
19. maí 1973

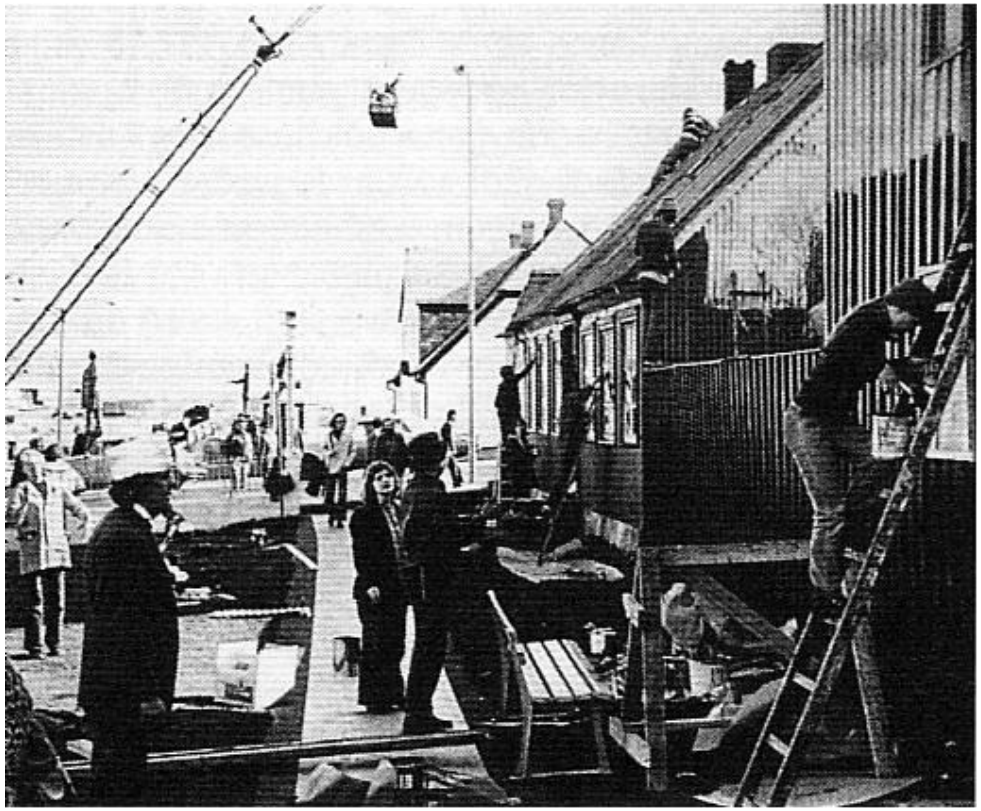

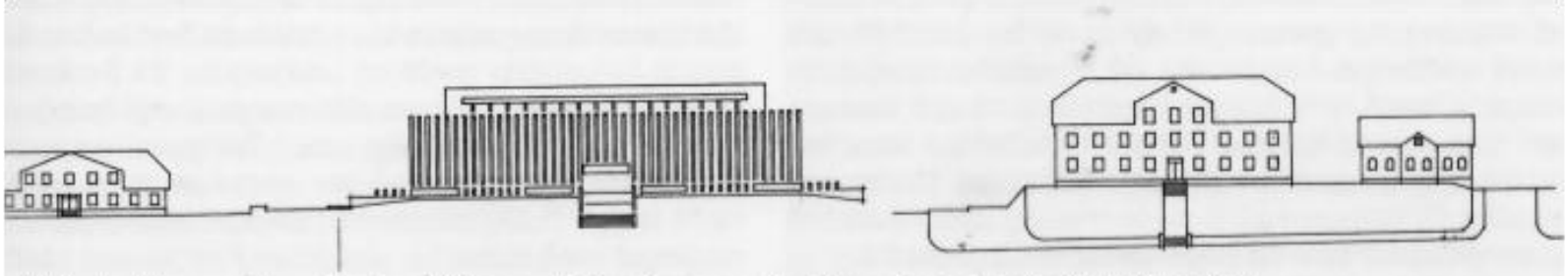

Teikning húsameistara ríkisins af Stjórnarráðsbyggingu sem fyrirhugað var að reisa á Torfustæðinu.

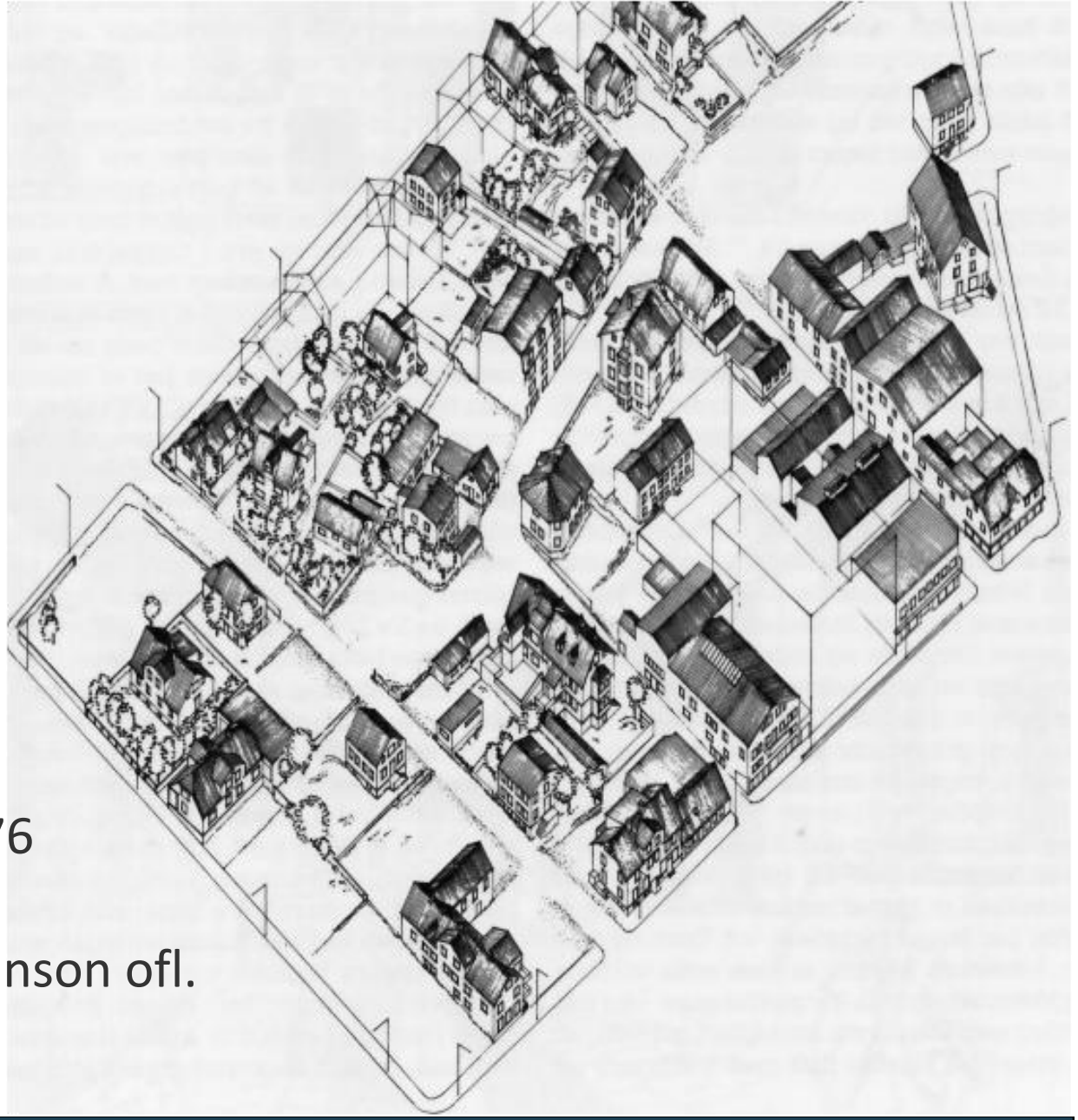

Grjótaþorp 1976
Húsakönnun
Nanna Hermannson ofl.

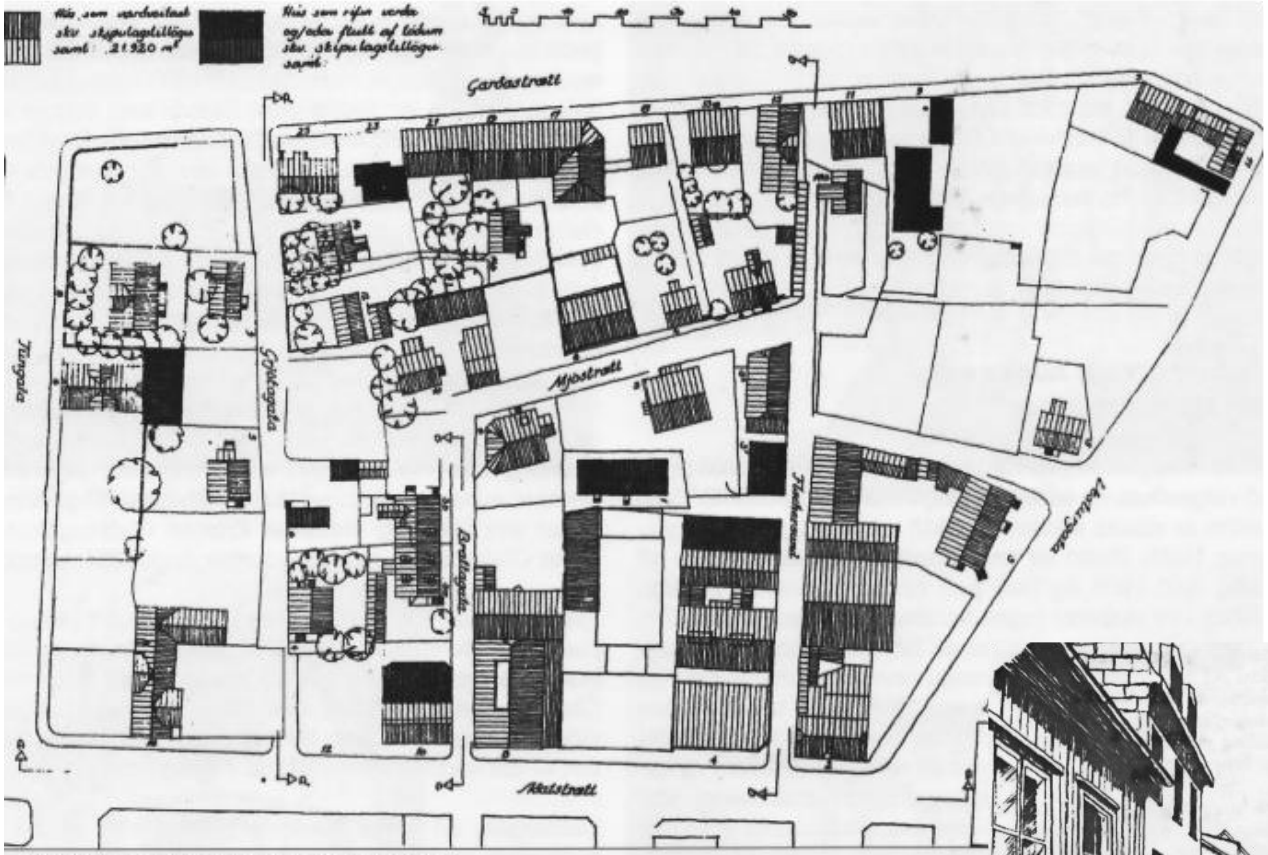

„Grjótaþorp 1980." a skipulag; b götumynd.

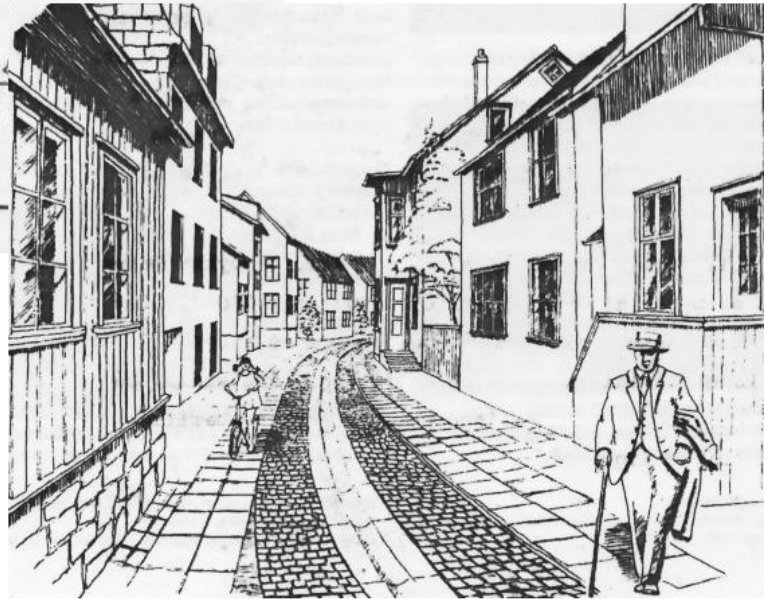

Skipulag Grjótaþorps 1980

Hjörleifur Stefánsson

Peter Ottosson

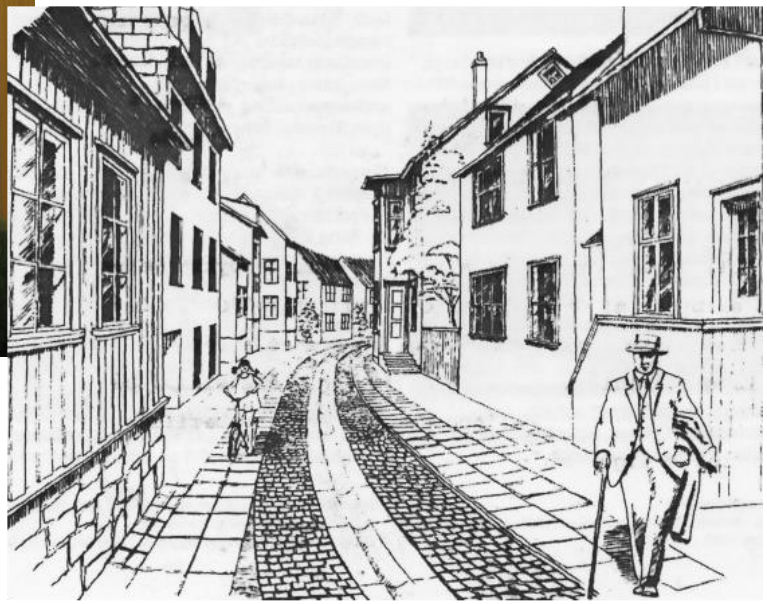

Götumynd Mjóstrætis Grjótaþorpi

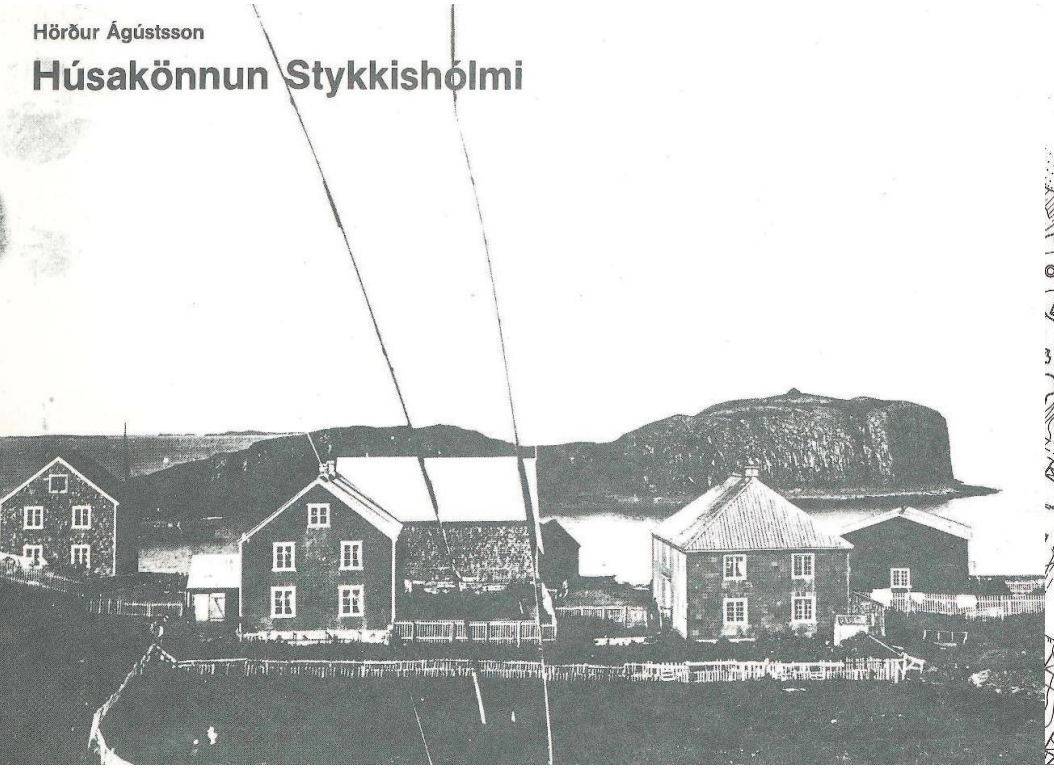

Hörður Ágústsson. Húsakönnun Stykkishólmi 1978.

Húsakönnun í gamla bæjarhlutanum í Stykkishólmi:

HÖRÐUR Ágústsson arkitekt vann s.l. sumar að húsakönnun á gamla bæjarhlutanum í Stykkishólmi í samvinnu við Stykkishólmshrepp og skipulagsstjóra ríkisins ásamt húsfriðunarnefnd. Nú hafa þessir aðilar gefið út niðurstöður könnunarinnar í sérstöku riti.

Fyrir 10 árum vann Hörður m.a. að könnun á húsum í gamla bænum í Reykjavík. Síðan hefur húsafriðunarnefnd gengist fyrir svipaðri úttekt í fleiri kaupstöðum landsins.

Stykkishólmur er gamall verslunarstaður og var á 19. öld einn af merkilegri menningarstöðum landsins. Þar má sjá minjar húsa frá því á 17. öld en elsta húsið í Stykkishólmi, Norska húsið, er byggt 1828. Stendur nú yfir viðgerð á því húsi.

Í könnun sinni byrjar Hörður á því að rekja sögu staðarins fram til 1930. Þá er þar að finna töflu yfir íbúa Stykkishólms fram til 1940. Því næst aldursgreinir hann byggingarefnisgreinir og lýsir tæknilegu ástandi húsanna. Einnig fjallar hann um byggingarlistar- og menningarsögulega greiningu þeirra.

Í könnuninni leitast Hörður líka við að skýra frá húsagerðarsögu þéttbýlis 1760—1930 í sem stystu máli og skýrir og birtir myndir af hinum ýmsu gerðum húsa.

Að lokum fjallar Hörður um hverfasvip og götumyndir frá Stykkishólmi og lýsir breytingum á útliti einstakra húsa, bæði í myndum og máli. Loks birtir hann tillögur sínar um varðveislu og friðun húsa í Stykkishólmi.

Í ritinu eru margar ljósmyndir, flestar í eigu Jóhanns Rafnssonar og hafa aldrei birst almenningi fyrr. Þá er þar að finna áður óþekkta teikningu eftir Sæmund Hólm af húsi konungsverslunarinnar í Stykkishólmi. Ætla má að hún sé gerð á árabilinu 1789 til 1819.

Elsta húsið í Stykkishólmi, Norska húsið. Það var byggt árið 1828 en nú stendur yfir viðgerð á því undir stjórn Harðar Ágústssonar. Ljósm. Kristinn.

Friða ber flest gömlu húsin

– „Tekið verður fullt tillit til friðunartillagnanna við endurskipulagningu bæjarins," segir Sturla Böðvarsson sveitarstjóri

Þrjár hvirfingar friðaðra húsa

Friðunartillögur Harðar fela í sér að halda eigi í sem flest eldri húsin í elsta hverfi bæjarins og meta þau sem fasta viðmiðun í deiliskipulagi þar. Friða þurfi kirkjuna, Narfeyri, Egilsenshús og verslunarhús Sigurðar Ágústssonar. Þessi hús mynda hvirfingu samkvæmt tillögunni.

Þá telur Hörður að vernda þurfi apótekið, kaupfélagshúsið, Clausenshús og Hjaltalínshús. Þessi, auk Norska hússins, myndu mynda aðra hvirfingu sem tengdist þeirri þriðju en það eru húsin nr. 9 og 11 við Hafnargötu og Prófastsshús og Kúldshús.

Síðan bendir Hörður á að vert væri að athuga vel hverfið sem teygir sig upp af kvosinni til vesturs og er aðallega við Skólastíg, Bókhlöðustíg, fremst við Höfðagötu og Silfurgötu. „Mjög varfærnislega ætti líka að fara um höfðann þar sem spítalinn er nú. Húsin nr. 5, 7 og 9 við Austurveg mynda þar skemmtilega götumynd og ramma fyrir spítalann," segir að lokum í tillögum Harðar.

Á blaðamannafundi þar sem þessar tillögur voru kynntar sagði Sturla Böðvarsson sveitarsjtóri í Stykkishólmi að við endurskipulagningu bæjarins yrði tekið fullt tillit til tillagna Harðar. Kvað hann núverandi aðalskipulag bæjarins hafa verið samþykkt 1973 en nú væri lögum samkvæmt komið að endurskipulagningu. Þeir hefðu því staðið frammi fyrir því vandamáli hvað við gömlu húsin ætti að gera og hefði það vandamál m.a. verið kveikjan að þessari húsakönnun í Stykkishólmi.

Hörður Ágústsson arkitekt, Sturla Böðvarsson sveitarstjóri, Þór Magnússon þjóðminjavörður og Ellert Kristjánsson oddviti kynna blaðamönnum niðurstöður húsakönnunar í Stykkishólmi.

Séð niður Aðalgötu í Stykkishólmi

Verndarsvæði í byggð

Október 2015

Minjastofnun Íslands

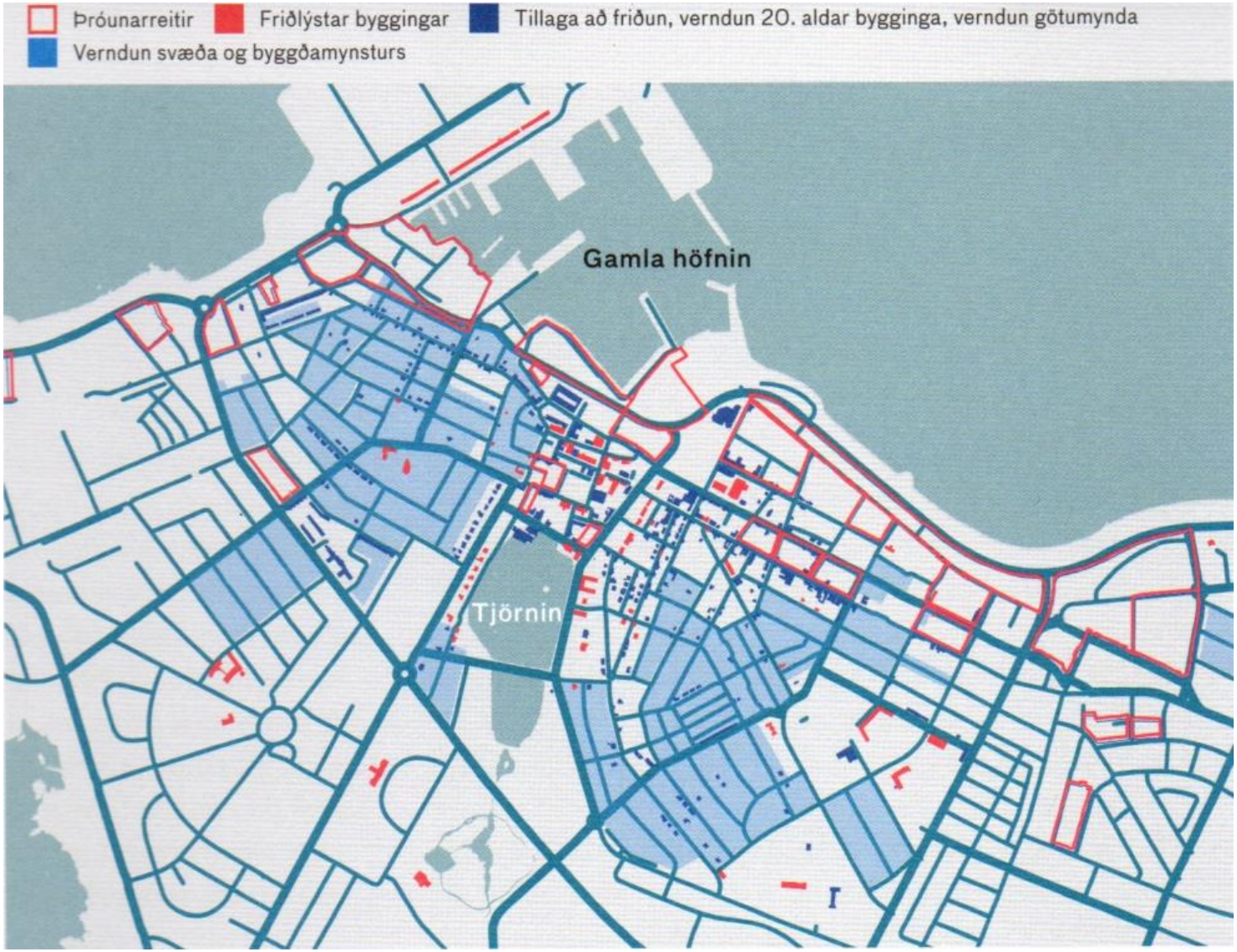

Úr Aðalskipulagi Reykjavíkur 2010-2030

Garðahverfi á Álftanesi

Verndarsvæði í byggð

Október 2015

Minjastofnun Íslands

Nýreist mannvirki við jaðar verndarsvæðis í aðalskipulagi

Tinganes í Þórshöfn, Færeyjum

Frá Hofsósi

Túngata á Ísafirði

Þórshöfn í Færeyjum

Þorpið í Flatey á Breiðafirði

Tangagata á Ísafirði

Síldarminjasafnið á Siglufirði

Aylesbury Vale
Bretlandi

© Riksantikvaren

Frá Noregi. Risør bevaringsplan

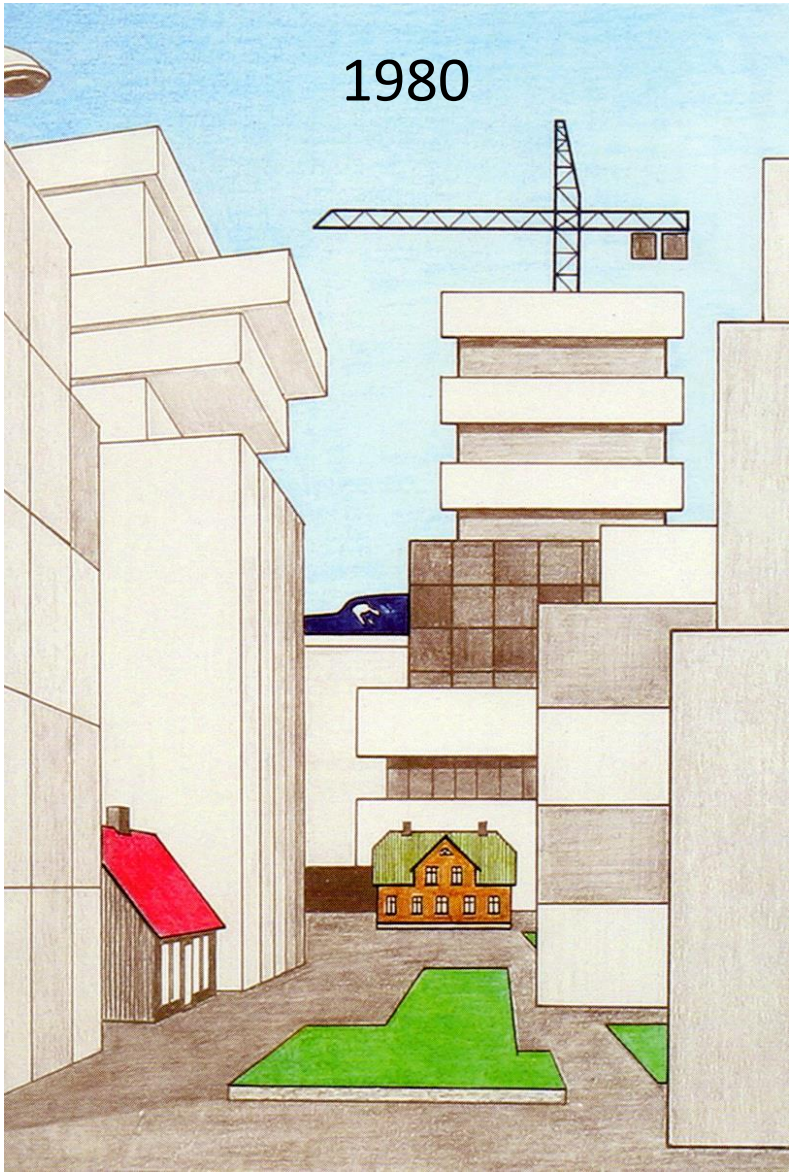
1980

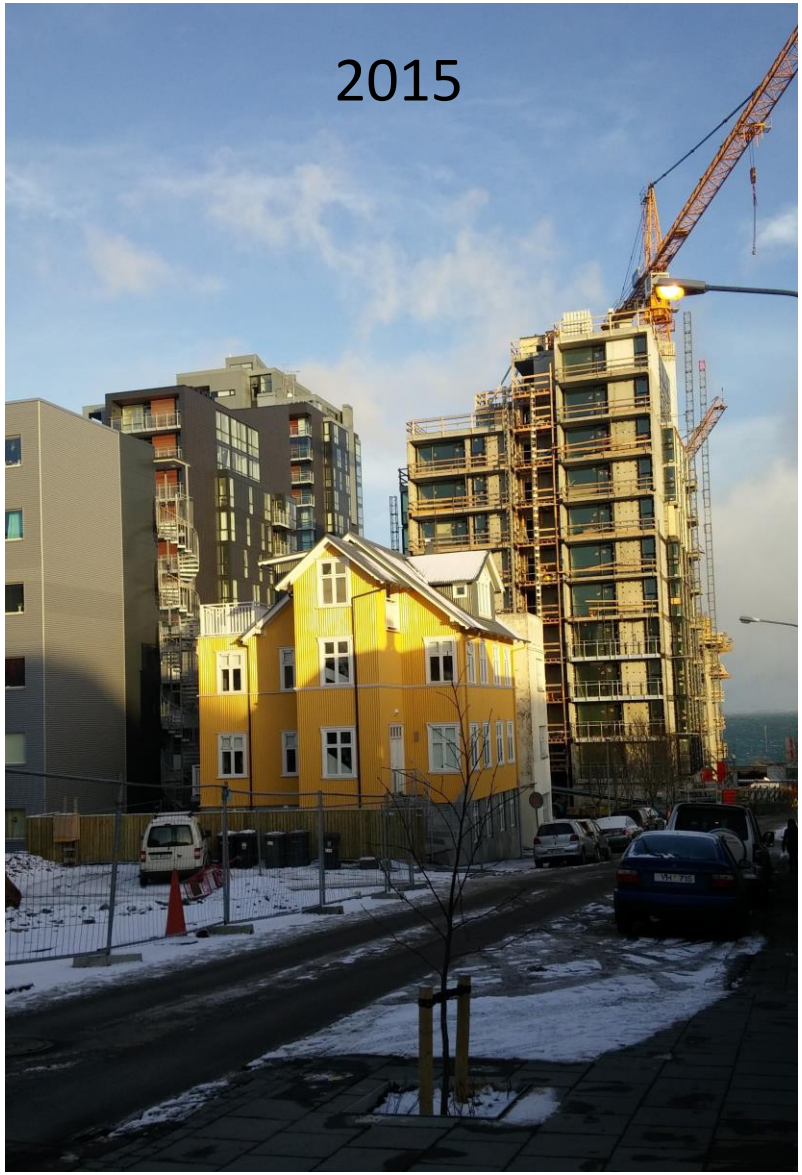
2015

Frá Noregi. Sogndalstrand kulturmiljø

Hafnarstræti á Akureyri

Pílagrímaganga heim að Hólum

„...Núverandi kynslóð er stundum orðhvöss gagnvart fátækum forfeðrum, er glatað hafi dýrmætum skrifuðum söguminjum, en hún má gæta þess að komandi kynslóðir dæmi hana ekki harðar fyrir að hafa vísvitandi eyðilagt í bráðræði, steigurlæti eða gróðabraski sögulegar minjar sem eigi verða endurheimtar.“

Einar Olgeirsson (1966) hér úr *Íslensk byggingararfleifð II,* bls. 21

Takk fyrir!

Þakkir fyrir myndefni fá: Örlygur Kristfinnsson, Síldarminjasafn Íslands; Inga Lára Baldvinsdóttir, Þjóðminjasafn Íslands; Sigríður Kristín Birnudóttir, Guðbrandur Benediktsson og Helga Maureen Gylfadóttir, Ljósmyndasafn Reykjavíkur/Borgarsögusafn; Andrés Skúlason, Djúpavogshreppur; Pétur H. Ármannsson; English Heritage; Riksantikvaren Noregi